

Emancipatienota 2018 – 2021 PRINCIPES in PRAKTIJK

Reactie Nederlandse Vrouwen Raad (NVR)

Mei 2018 *(bijlage bij briefnr. 18/16/NLR/LH/rp)*

Algemeen

De NVR heeft met waardering kennis genomen van de Emancipatienota 2018 – 2021, zoals die door minister Van Engelshoven (OCW) namens het Kabinet op 29 maart 2018 naar de Tweede Kamer is verstuurd (referentie 1336594). Die waardering betreft de keuze van de drie samenhangende thema's – arbeidsmarkt; sociale veiligheid en acceptatie; genderdiversiteit en gelijke behandeling – alsmede de uitgesproken wil van het kabinet om emancipatieprincipes in de praktijk van alledag terug te zien. De NVR hecht zeer aan daadwerkelijke implementatie van geformuleerde beleidsvoornemens. Uiteindelijk is implementatie de enige toetssteen voor succesvol beleid.

De thema's

Arbeidsmarkt: financiële onafhankelijkheid, vrouwen naar de top en gelijk loon

Het kabinet wil op het vlak van arbeidsmarkt een ambitieuze doelstelling hanteren: het gaat niet alleen om verhoging van het aantal vrouwen dat economisch onafhankelijk is, maar ook wordt gestreefd naar stijging van het percentage vrouwen dat minimaal 100 procent van het minimumloon verdient (financieel onafhankelijk). Bij dit laatste wordt geen percentage genoemd. Hoeveel stijging heeft het kabinet voor ogen? En op welke termijn? Een meer precies geformuleerde doelstelling zou beter zijn, temeer daar de voordelen van een hogere arbeidsparticipatie van vrouwen expliciet worden genoemd.

Hoe wil het kabinet die groei in het aantal financieel zelfstandige vrouwen bereiken? In algemene termen worden maatregelen genoemd: een stimulerende en agenderende rol van de minister inzake doorbreking van het vanzelfsprekende patroon van (kleine) deeltijdbanen, zoals dat in Nederland is gegroeid; bedrijven stimuleren om meer werk te maken van loopbanen van jonge vrouwen. Daarnaast worden enkele projecten genoemd: verlenging van het Programma Economische Zelfstandigheid voor Vrouwen en het project Educatie voor Vrouwen met Ambitie (EVA). Hoe interessant genoemde voornemens en projecten ook zijn, het is zeer de vraag of ze tot een structurele verhoging van het aandeel financieel onafhankelijke vrouwen zullen leiden. Daarvoor zijn ze te incidenteel en te weinig ingebed in het reguliere beleid.

Effectiever zijn de voornemens tot uitbreiding van het partnerverlof bij de geboorte van kinderen, waarbij zich de vraag voordoet waarom dit pas in juli 2020 zal ingaan. Bovendien is van verschillende zijden gewezen op de uitkering van 70 procent van het salaris voor de partners die aanvullend kraamverlof opnemen. Betwijfeld kan worden of die compensatie

voldoende is om mannen in uitvoerende en middelbare functies over de streep te trekken om dat verlof ook daadwerkelijk op te nemen. Verhoging van de kinderopvangtoeslag is positief, evenals het verhogen van de arbeidskorting. Dat zijn prikkels die kunnen werken, mits de betrokken mannen en vrouwen ook feitelijk op de hoogte zijn van deze maatregelen. Daarom is het van groot belang dat de overheid via voorlichtingscampagnes, inclusief rekenmodellen, de burgers in het land laat weten wat het hun – gegeven de nieuwe fiscale maatregelen – opbrengt als binnen huishoudens de arbeidsdeelname van de vrouw toeneemt en wat het een huishouden kost als men in een kleine deeltijdbaan werkzaam blijft.

De overheid zou, naar de mening van de NVR, ook scherper moeten inzetten op het positieve effect van ruimere banen voor meer vrouwen ten aanzien van het oplossen van de huidige – en waarschijnlijk toekomstige – tekorten op de arbeidsmarkt. Die lijken in de sectoren zorg en onderwijs grote vormen aan te gaan nemen. Niet alleen de tekorten worden minder als meer vrouwen hun banen uitbreiden, ook de kwaliteit van de banen van vrouwen werkzaam in die sectoren neemt toe. Ook zou een actiever stimuleren van overheidswege van meer vrouwen in technische beroepen en in ICT-functies zeer aan te bevelen zijn. Willen vrouwen klaar zijn voor de arbeidsmarkt van morgen, dan dienen zij ook in dit type beroepen ruim vertegenwoordigd te zijn.

Betere doorstroming van vrouwen naar hogere functies

Hoewel bij voortdurende door het kabinet de trage voortgang inzake meer vrouwen in hoge en beleidsbepalende posities wordt betreurd, wordt een stevig beleid op dit vlak iedere keer naar de toekomst geschoven. Dit gebeurt zelfs als blijkt dat bedrijven zich niet houden aan de wettelijke verplichtingen om meer vrouwen te benoemen of in ieder geval te laten weten waarom men de gestelde doelen niet heeft gehaald. Een overheid die haar eigen wetten niet serieus neemt, schept geen vertrouwen. Bijeenkomsten met de top van het Nederlandse bedrijfsleven zijn nuttig, maar ervaringen uit het verleden hebben geleerd dat die geen spectaculaire veranderingen te weeg brengen. Naar de mening van de NVR is een meer dwingende houding van de overheid nodig op dit punt. Nederland heeft geen sterke traditie in het optimaal gebruik maken van het talent van mensen. Vrijheid, blijheid zijn diep gewortelde waarden. Op zich niet onaantrekkelijk natuurlijk, maar dat leidt er toe dat binnen het dossier “meer vrouwen naar de top” het verlies aan talent door het kabinet nog steeds niet ernstig wordt geproblematiseerd. Het lijkt de NVR meer dan tijd dat de overheid met meer elan en overtuigingskracht werk maakt van de inzet van het talent van vrouwen, van alle kleur en etnische herkomst. Quota zijn daartoe een middel, dat in het buitenland (Noorwegen, Spanje, Italië, Frankrijk) effectief is gebleken.

Op 16 mei jl. lieten het ministerie van OCW en VNO-NCW in een gezamenlijk persbericht weten extra acties in gang te zetten om te komen tot een eindsprint richting 2019, het jaar

waarin het kabinet de balans betreffende de vertegenwoordiging van vrouwen in beleidsbepalende functies zal opmaken. De NVR heeft uiteraard waardering voor deze extra inspanningen. Tegelijkertijd blijft de NVR benadrukken dat deze aanpak van (dringende) gesprekken, overreding en overtuiging in het verleden niet al te indrukwekkende resultaten heeft opgeleverd. Niet uit te sluiten is dat alleen (de dreiging van) dwang van overheidswege op dit punt substantieel effect zal hebben.

De NVR is benieuwd naar het Actieplan Arbeidsdiscriminatie. Met name een steviger toezicht en handhaving van de Inspectie SZW is geboden. Dit geldt uiteraard ook voor discriminatie op grond van huidskleur en etnische herkomst (m/v) en seksuele voorkeuren van mensen.

Sociale veiligheid en acceptatie: veilige steden, onderwijs, kwetsbare minderheden en duurzame infrastructuur

De NVR waardeert de vele initiatieven die op het vlak van sociale veiligheid zijn en worden genomen. Met Atria, Kennisinstituut van Emancipatie en Vrouwengeschiedenis, is de NVR van mening dat het perspectief van *gender* binnen de online (seksuele) intimidatie absoluut niet mag ontbreken. Om dat genderperspectief te kunnen zien, te kunnen beoordelen en tegen te gaan, is bij uitstek genderdeskundigheid nodig. Online seksueel geweld tegen vrouwen vormt een onderdeel van beeldvorming van vrouwen en mannen in een meer algemene zin. Daarmee komen we op het derde thema uit de nota.

Genderdiversiteit en gelijke behandeling: media, jeugd en versterking in wetgeving

De NVR is van mening dat stereotiepe beeldvorming inzake gender een stevig obstakel vormt voor een meer daadwerkelijke realisatie van maatschappelijke gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Dat geldt voor alle beleidsterreinen die de Emancipatienota 2018 – 2021 noemt. De NVR wijst er nogmaals op dat het herkennen van genderstereotiepe beeldvorming om genderdeskundigheid vraagt. De NVR vraagt zich af of die deskundigheid binnen de verschillende ministeries die betrokken zijn bij de implementatie van emancipatieprincipes, in voldoende mate aanwezig is. De coördinerende rol van de minister van OCW inzake emancipatie kan nauwelijks worden waargemaakt, als een “bedding” van deskundigheid en betrokkenheid bij genoemde problematiek bij andere ministeries ontbreekt. Door dat ontbreken van deskundigheid komt de *gendermainstreaming* op relevante beleidsterreinen onvoldoende van de grond. Een programma van deskundigheidsbevordering op het vlak van gendermainstreaming voor (bepaalde) ambtenaren zou zeker aanbeveling verdienen. Bij het maatschappelijk middenveld, zoals dat

inmiddels in verschillende Allianties is verenigd, is voldoende kennis en ervaring aanwezig om workshops, masterclasses en wat dies meer zij op dit terrein te realiseren.

Afsluitend

Met waardering heeft de NVR kennis genomen van de voornemens, maatregelen en initiatieven van het kabinet op het vlak van emancipatie. Hoewel Nederland zeker in verschillende opzichten een geëmancipeerde samenleving kan worden genoemd, zijn er toch nog zaken die niet aan dat beeld beantwoorden. Dat betreft vooral de lage graad van vrouwen die financieel onafhankelijk zijn, het geringe getal van vrouwen in hoge en beleidsbepalende functies, het geringe getal van vrouwen in technische en ICT-beroepen, het bestaan van stereotiepe beeldvorming die een obstakel vormt voor daadwerkelijke maatschappelijke gelijkheid tussen vrouwen en mannen, het gebrek aan genderdeskundigheid binnen de verschillende ministeries dat een vanzelfsprekende *mainstreaming* van het genderperspectief in relevante beleidsdossiers belemmert. De NVR bepleit meer “drang”, meer elan en meer overtuigingskracht van overheidswege op het vlak van participatie van vrouwen aan de samenleving. Europese samenlevingen die tot de top van de kenniseconomie willen behoren, kunnen het zich eenvoudigweg niet veroorloven om op grond van oude beelden en oude instituties talent van vrouwen – van alle kleur, etniciteit en seksuele identiteit – verloren te laten gaan. De NVR is, in samenwerking met andere Alliantiepartners, graag bereid om haar kennis en kunde in te zetten om tot die gelijkwaardige participatie van mannen en vrouwen aan de samenleving te komen.